

Kad iestājas neattiecināto iemaksu noilgums?

3/22/24

Vecākā konsultante nodokļu pārvaldības un grāmatvedības nodaļā, PwC Latvija
Jūlija Niklase

Vecākais projektu vadītājs nodokļu pārvaldības un grāmatvedības nodaļā, PwC Latvija

Juris Boiko

Daudziem nodokļu maksātājiem vienotajā nodokļu kontā nepareizi iemaksāto summu, pārmaksu vai precizēto saistību rezultātā veidojas summa, ko atspoguļo Elektroniskās deklarēšanas sistēmas sadaļā "Neattiecinātās iemaksas". Vērsāmies Valsts ieņēmumu dienestā (VID) ar jautājumu, kad stājas spēkā neattiecināto iemaksu noilguma termiņš.

Vienotais nodokļu korts tika ieviests ar 2017. gada 23. novembra grozījumiem likumā "Par nodokļiem un nodevām". Grozījumu projekta anotācijā ir vērtēta situācija, kuras risināšanai šis korts tika ieviests.

Anotācijā aprakstīti apstākļi, kas pirms vienotā nodokļu konta ieviešanas sarežģīja nodokļu samaksas procesu un radīja administratīvo slogu un izmaksas nodokļu maksātājiem. Anotācijā ir arī piebilde, ka kļūdaini veikto maksājumu atgūšana nav vienkārša, jo jāievēro normatīvajos aktos noteiktais process, proti, nodokļu maksātājam trīs gadu laikā pēc maksāšanas termiņa jāvēršas VID ar lūgumu atmaksāt kļūdaini ieskaitīto summu. Pirms atmaksas veikšanas VID jāizvērtē pieprasījuma pamatotība un jāpārbauda, vai nav citu parādu. Šīs darbības prasa laiku.

Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.¹ pantu VID dzēš valsts budžetā pilnīgi vai daļēji ieskaitāmo nodokļu pārmaksas un vienotajā nodokļu kontā nepareizi iemaksāto maksājumu summas gadījumos, ja iestājies noilgums pārmaksāto nodokļu summu vai budžeta kontā, kurā ieskaitāmi nodokļu maksājumi, nepareizi iemaksāto maksājumu summu atmaksāšanai vai novirzīšanai kārtējo vai nokavēto nodokļu maksājumu segšanai.

Saskaņā ar MK 2018. gada 30. oktobra noteikumiem Nr. 661 "Kārtība, kādā maksā nodokļus, nodevas, citus valsts noteiktos maksājumus un ar tiem saistītos maksājumus un novirza tos saistību segšanai" 14. punktu – kontā ieskaitītos maksājumus novirza maksājumu saistību segšanai, sākot ar saistību rindas vecāko nesegto maksājumu saistību.

Nemot vērā visu iepriekš minēto, radās jautājums. Vai saistību segšanai tiek ievērots līdzīgs princips, kad izmanto vecāko iemaksāto summu, proti, neattiecinātās iemaksas, bet jaunākās iemaksas, kas netiek pilnībā attiecinātas, veido jaunu neattiecināto iemaksu atlikumu, tādējādi mainot noilguma iestāšanās brīdi? Vai arī nodokļu pārmaksai var iestāties trīs gadu noilgums, un tā tiek dzēsta?

Saņēmām VID atbildi, kas skaidro šo situāciju. VID pārstāvis norādīja, ka VID dzēš nepareizi iemaksātās summas, ja ir iestājies noilgums, proti, ja ir pagājuši trīs gadi no dienas, kad summa iemaksāta. Pārmaksu dzēš, ja ir pagājuši trīs gadi pēc konkrētajā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa un nav iesniegts pieprasījums par nodokļu pārmaksas vai neattiecināto iemaksu atmaksu likumā noteiktajā termiņā.

Vienlaikus VID informē, ka saistību segšanai neattiecinātajām iemaksām tiek ievērots FIFO princips, proti, segšanai izmanto konkrētajā datumā pieejamo vecāko summu un atlikumu veido iemaksas ar jaunāko maksājuma datumu. Tomēr atgādinām, ka precizējot kādu saistību un samazinot budžetā maksājamo nodokli pie nosacījuma, ka saistība bija segta pilnā apmērā, iemaksas atbrīvošana notiek precizējuma

iesniegšanas dienā. Tādējādi var izveidoties situācija, ka atbrīvotajai summai var iestāties noilgums, jo maksājums ir noildzis un nevar tikt izmantots turpmāko aprēķinu segšanai.

No VID atbildes var secināt – ja nodokļu maksātājam pastāvīgi veidojas saistības un tiek veikti maksājumi vienotajā nodokļu kontā, tad neattiecināto iemaksu atlikums tiek izmantots kā pirmais nodokļu saistību segšanai pēc FIFO metodes, tādējādi attālinot noilguma iestāšanās brīdi. Tomēr iesakām sekot līdzi neattiecināto iemaksu atlikumam un salīdzināt to ar tekošo nodokļu saistību apgrozījumu, lai izvērtētu riskus, kas saistīti ar noilguma iestāšanos.